

SEZĂȚOAREA

Revistă pentru literatură și tradițiuni populare

DIRECTOR: ARTUR GOROVEI

Membri fondatori: **N. Vasiliu**, învățător, Crucea-Broșteni; **I. Daniilescu**,
inv. Fărcășă; **M. Lupescu**, inv. Broșteni.

Anul 1.

1 Iulie 1892

No. 5

O ochire asupra anecdotelor populare romine

— Schiță bibliografică —

Anecdota este sarea literaturii populare; ea descrețește frunțile și provoacă când un zimbet, când un vesel ris. Ațit prin forma cît și prin cuprinsul ei picant, atrage luarea aminte a auditorului, se conservă mai lesne în memorie și se împărtășește cu plăcere la alții. Astfel *anecdota* este populară în adevăratul sens al cuvîntului; fie-care o cunoaște și o are pe buze, orășanul ca și săteanul. Sint, se înțelege, anecdote, ce cu predilecție se spun la țară, altele cari par a fi exclusiv orășenești; sint și anecdote, cari aū preferența sexului, a vîrstei, etc; dar în acest punct, ca și în celelalte, anecdota are soarta întregii literaturii populare: Fiecare își apropie ce-î încălzește inima și spiritul, tot ce intră în gusturile și vederile sale. Numai astfel literatura populară poate avea și o valoare psihologică, dar ea nu poate furnisa un material de studiu decît celor preparați, prin cunoștinți și critică, și dotați cu un dar natural de pătrundere și alegere.

Anecdotele fiind, ca și proverbele, pe buzele tuturor, culegerea lor devine mai ușoară și ea s'a și făcut la noi pe o scară mai întinsă, grație atracțiunii ce prezintă pentru cetitori.

Mai nu e ziar, care să nu ne fi dat, la diverse ocaziuni,

anecdote populare mai mult sau mai puțin bine redijate; dar acestea, mai am putea zice, că nu există pentru folklorist. În adevăr, cine e în stare a răsfoi sutele de volume în folio pentru a da de câteva anecdote? Un mare merit ar avea dar acela, caris'ar osteni de-a întrupa toate anecdotele, cînticele, etc., ce se află resfirate în calendarele, revistele și ziarele noastre. O asemenea lucrare, ca să fie cu adevărat de valoare, trebuie să fie cît mai complectă.

Colecțiuni mai mari nu avem decît 6—8 și anume cea inedită (ca ms. la Academia romîna) a lui *Golescu*, din care regretatul P. Ispirescu ne-a dat specimene în ale sale »*Basme, Snoave și Glume*« (Craiova 1884), cum și neuitatul Lambrior în »*Convorbiri literare*« (a. VIII); apoi vine însemnata colecție a lui *Anton Pann*, publicată sub titlurile de: »*Cîntece populare*« (Buc. 1833.), »*Fabule și istorioare*« (Buc. 1841), »*Povestea vorbii*« (Buc. 1852-54), care cuprinde 100 de anecdote și povestiri¹⁾; apoi alte multe în »*Calendarul*«, ce l-a scos un șir de ani. Anton Pann, ca om al poporului, a redat acestea așa cum circulă în popor, însă nu în proză. cum se spun, ci în versuri adesea bine făurite, cu o limbă plăcută, nepretențioasă și naivă.

A doua colecție mare e a neuitatului *P. Ispirescu*, sub titlul de »*Snoave*« 2 broș. (Buc. 1873 și 1874, ed. II. 1879), scrise în acel stil simplu și atractiv, care era darul acestui merituos și cinstit culegător. De acelaș »*Pilde și Ghicitori*« (Buc. 1880) și »*Povești morale*« (Buc. 1886), la care se adaugă colecția Craioveană citată mai înainte. — O altă colecție ceva mai veche e: »*Cornicea satelor*« (ed. princeps Buc. 1870) scrisă de sigur de un om eșit din popor și care are tot parfumul unei flori de cîmp. Colecția lui *Iarcu*, »*Românul glumeț*« (Buc. 1857) e de o valoare îndoioasă. »*Palavre și anecdote*« de *E. Baican* (Buc. 1882), un amestec de bun și rău; invenții personale, cu alte adevărat populare; glume nesărate, cu alte pline de un șic și spirit viu.

1] Facem deosebire între anecdotă și povestire și limităm sensul de anecdotă la acel de *glumă* [*Schwank*]; povestirea o identificăm cu *novelă* (snoavă cu incidente).

»O sută și una de mici istorii și anecdote amuzante, cele mai multe culese din gura țaranului nostru român» de *Th. Wartik* [Buc. 1883] în genere rău povestite, dar cele mai multe adevărat populare; acolo unde a recurs la izvoare străine nu trebuie o iscusință deosebită, spre a le ghici. — *I. C. Fundescu* în volumul seu: «*Basme, poezii, păcălituri și ghicitori*» (Buc. 1867) ne dă câteva anecdote picante.

Acesta este totul ce avem ca colecții populare, căci anecdotele cu conți și generali nu ne interesează aci. Mai e o colecție, ce ne-ar putea seduce prin titlul ei, »*Anecdote populare*» de *G. A. Maurus* (Buc. 1883), dar ea n'are popular decît titlul, cum în deobște n'are din anecdotă decît cuvîntul.

Colecția cea mai recentă este a d-lui *Th. D. Speranță* ¹⁾, cu care ne vom ocupa mai deaproape. Ea conține 75 de anecdote povestite în versuri, mai toate cunoscute lumii cetoare din »*Contemporanul*« din Iași (anii I-V) și din *Revista nouă*» din București [anii I și II).

Ca formă, aceste anecdote par superioare tuturor celorlalte publicate până acum, favorizate fiind de un vers elegant, presărate cu observații fine și mai ales pline cu spirit, cu haz; apoi mai toate anecdotele sînt bine alese, au subiecte atrăgătoare, picante, vioae și cu șic; limba e cu totul potrivită genului popular, și mînuită cu eleganță. Versul în genere curgător, simplu și fără nici o afecție.

Cu toate aceste calități, anecdotele publicate de d. *Speranță* nu sînt în realitate superioare celor publicate de *Anton Pann*, chiar din punctul de vedere estetic, singurul sub care le-am privit până acum.

D. Speranță a neglijat principala condiție de viață a anecdotei: *scurtimea*. În loc de a-și concentra, pe cît posibil, povestirea; de a ținti să ajungă cît mai repede la punctul culminant, ca să se guste mai bine humorul, gluma, înțepătura finală, o trăgănează la nesfîrșite, să oprește, reflectează, revine și mai mai uităm, că avem a face cu anecdote. Adesea, bucăți ce nu sunt povestiri, ci anecdote

1) *Anecdote populare*. București (1889), 12°) 4 + 300 + 2 p.

propriu zise, ce s'ar putea de-a minune spune în 5—6 versuri, ni le instrună în 30, 40, 50 și chiar 100 și peste sută de versuri.

Astfeliu: Raci boerului (p. 32-5), Țiganul la pește (p. 36-40), Rusul la drum (76-79), care e lipsită și de orice sare, Căprarul și Jidanul (82-3), Vulpea Jidanului (90-6), Țiganul și cloșca [p. 102-107), Țiganul împărat (p. 167-171), Pețitorii (174-181), Țiganul la vînat (p. 192-200) și multe alte.

În puținele anecdote, în care reușește a-și stăpîni pornirea spre trăgăniri, ne-a dat bucăți de însemnată valoare literară. Astfeliu e Bețivul (p. 172-3) și Pocăința bețivului (48-49), Țiganul cinstit (p. 97-9), Pușca jidanului (p. 141-3), L-ai făcut de ris săracul (86-89), Boala de căldărar (158-167), Țiganul și ursoaica (126-7), Caii țiganului (148-50), Serbătoarea Țiganului (151-2) și încă cîteva, *puține*.

Anton Pann lucra într'un timp cînd rar să fi dat de un poet liric cu un vers curgător; limba par'că avea, pe atunci, o pintel; nici mirare dar, că versul său șchiopoață de multe ori; dar totuși el se cetește și acum destul de bine; în stadiul de atunce a limbei, cred, că cetitorul se desfăta, în mod deplin, cu anecdotele sale versificate. Pann n'are aluzii și observații propriie, fine, dar în schimb o doză mare de bun simț, care îl oprește de a călca peste condiția estetic-psihologică a anecdotei și a povestirei. Din punctul de vedere folkloristic nici vorbă, că anecdotele din colecțiile lui Anton Pann sînt mai prețioase, căci sînt mai pure, mai sincer redade.

Mărturisirile d-lui Speranță sunt formale. D-sa ne zice, în scurta-î prefață că:

„La anecdotele mele numai fondul este popular, iar amănuntele, în cea mai mare parte, sînt puse de mine, care am încercat să imitez poporul. Deci să se știe, că de se vor găsi nepotriviri, nu poporul este vinovat, ci eu.

Foarte modest, foarte categoric, cu toate acestea fi-neratat a pune la îndoială declarația d-lui Speranță. Pe cît cunoaștem noi o bună parte din anecdotele sale, în variante tipărite și orale romîne și străine, ele nu prea aū amă-

nunte inventate de d-sa. Dacă d-sa înțelege prin amănunte dechisul, înfloririle, prelungirile prin versuri fără folos, ce repetă și iar repeta ideia, atunci negreșit are dreptate. Mai sînt ale sale: monologurile sau repovestirile celor pățiți. Aci e partea cea tare a d-lui Speranță. Adesea ori monologurile sale dau bucăților populare un farmec deosebit și ne fac a-î erta celelalte păcate.

Variantele, atît cele interne cît și cele externe, ne pot servi ca călăuză, pentru a stabili dacă avem a face cu un material autentic, cu subiecte și incidente luate din gura poporului. Anecdotele d-lui Speranță, în cea mai mare parte, au variante cunoscute și aceste ne adevăresc autenticitatea lor. Foarte puține sînt, ca *subiect*, invenția proprie a d-lui Speranță; dar și în acest caz au un motiv popular, cum în proverbul «Jidanul călare» și alte cîteva.

Din punctul de vedere folkloristic e desigur de preferit ca și anecdotele să ni se redea *intocmai cum se zic*; nu putem însă condamna în mod absolut, nici pe acei, cari se cearcă a le repovesti în versuri; totul e să nu se atingă *de fond*, să respecte incidentele, să nu scadă, și să nu adauge de la sine nici o gîndire, nici o vedere a lor proprie, chiar cînd n'au cules materialul de la un om al poporului, de la un frumos povestitor, înzestrat din natură cu talent și o puternică memorie, ci de la orî-care altul. Cînd nu cunoaștem decît o variantă, acea una trebuie s'o reproducem în mod fidel, fie în proză, fie în versuri; cînd cunoaștem mai multe variante, putem alege cea mai complectă, cea mai frumoasă, dar nu ne e permis a da o *combinație* din mai multe, ci datoria noastră, din considerații științifice, e de a da una drept tip și a indica celelalte în notă.

În acest mod nu vom gena pe cetitorul, ce se indeletnicește cu anecdota pentru distracție, și vom servi și știința prin un material autentic și bogat.

La noi, unde literatura e foarte săracă, și nu avem decît prea puțin scriitori capabili în invențiunii proprii, literatura populară mai are de împlinit un rol estetic și mai am putea zice, că are de a suporta toată greutatea; este aproape singura lectură ce ne satisface. La noi putem dar cu atît mai ușor erta licența unei *stilizări* a literaturii orale pro-

zaice *dar numai atât*; căci, în definitiv, valoarea acestei literaturi constă *mai mult* în interesul ei științific, în valoarea ei ca material pentru studii.

D. Speranță are darul incontestabil de a ne reda în versuri elegante anecdotele, ce circulă în popor; am dori să urmeze a ne îmbogăți colecția cât de mult, dar fără a să încerca să imiteze poporul în bucățile cu subiecte populare, ci să ni-l fotografieze.

Succesul cel mare ce l-au obținut în public «Anecdotele» d-lui Speranță a fost un îndemn pentru mulți de a se cere și ei să versifice anecdote populare, fără ca vreunul să fi reușit, măcar pe departe, de a ajunge pe d. Speranță sau pe Anton Pann. Nu putem decit condamna în mod energetic stîlcirea producțiilor populare fără nici un scop și a povățui pe tinerii diletanți de versuri ca să-și cerce norocul în alte direcții.

Din punctul de vedere literar și folkloristic vor aduce, cu toții, servicii mai mari dacă se vor nevoi a reda anecdotele întocmai cum le-aū auzit, fără vre-o cioplire sau poliere.

București 1889

M. Schwarzfeld

NOTA. Această recenzie, scrisă, cum se vede, deja de patru ani am crezut că e bine a o publica fără nici o modificare, de și a apărut acum un nou volum de anecdote scrise de d. Speranță. Acest nou volum este un *regres* în toate, afară de câteva excepțiuni. Din punctul de vedere folkloristic valoarea noului volum e de tot minimă, totuș ne vom ocupa de el în, un viitor No. al «Șezătoarei»

CHESTIONAR PENTRU TRADIȚIUNILE POPULARE

Pentru a înlesni sarcina celor cari să îndeletnicesc cu adunarea tradițiilor populare, și pentru a fi o unitate în adunarea acestui important material, am găsit de cuviință că ar fi bine să public chestionarul care urmează și care, în cea mai mare parte și mai cu samă în acea publicată în numărul acesta, este aproape o traducere din *Instructions & Questionnaires* a D-lui Paul Lébillet, secretarul general al societății tradițiilor populare din Paris.

De sigur, sînt încă multe chestiuni necuprinse în acest chestionar și pentru cari poporul are soluțiuni; mă mărginesc de o cam dată la atîta.

Atrag atențiunea celor cari sã vor servi de acest chestionar ca sã nu uite a arãta, la fie-care bucatã ce vor culege, numele localitãții. Sã poate întîmpla sã audã cineva o poveste, bunã-oarã, de la un moșneag din satul A. care o știe de aiurea; de aceea ar trebui cercetat cu de-amănuntul în ce localitate este cutare credință.

De asemenea recomand cercetãtorilor sã nu sã serveascã, în scrierile lor de cuvinte neîntrebuințate de persoana pe care o ascultã. Idealul în materie de folklor ar fi transcrierea întocmai, vorbã cu vorbã, ca în cîntece, a unei bucãți auzite.

Încã un lucru de mare însemnãtate este explicarea, ori cît de amănunțitã, a tuturor cuvintelor neîntrebuințate în vorba de toate zilele, prin lumea orașelor.

LUMEA FIZICĂ

I. PĂMÎNTUL

Creațiunea și destrucțiunea. Legendele cari explicã creațiunea. Forma pãmîntului. Pe ce se razãma. Animalele cosmice. Interiorul globului. Tulburãrile pãmîntului. Cine produce cutremurile de pãmînt. Sfirșitul lumii. Semne cari îl vor prevesti. Pentru ce sã va sfirși lumea. Vremea de apoi. Legendele relative la innecarea, arderea, etc., globului. Universul va renaște mai frumos și mai bun?

Cultul Pãmîntului. Privit ca o mamã, ca o divinitate primordialã. Divinitãțile și cultul ce li se face. Obiceiurile cînd sã sapa șanțuri pentru zidiri, cînd sã începe arãtura, sãmãnatul, culesul, etc.

Imprejurãri fizice. Scoarța pãmînteascã, origina pãmîntului vegetal, a coloarei sale, a nãșipului etc.

Munții. Origina lor și a vailor, a strîmtorilor, etc.; urieșii și munții. Pentru ce în unele locuri e omãt (zãpadã)

totdeauna. Duhurile necurate cari să adăpostesc prin munți. Locuitorii peșterilor. Ecoul : origina, credinți și superstiții. *Vulcanii*. Dacă să cunosc în popor și cum li să explică origina ; cine-i locuște ; divinități vulcanice ; sint ei răsufători ale pământului ? Cauzele erupțiunilor. *Apa*. Legende cari explică origina apei în general ; a fluviilor, a lacurilor, a fântinelor, izvoarelor. Fluviile ; de unde izvoresc ; cataractele, inundațiile, vărsarea lor în mare. Ce divinități sint la fluviu sau cine le-a dat naștere. Ofrande ce li se fac. Lacurile : tirguri ori sate înecate [iezarite]. Să pomeneste ceva despre locuințele lacustre ? Demonii și vedenii. Fântini și izvoare : genii cari locuiesc în ele ; cultul ; fântini tămăduitoare. Fântini calde, petrificatoare și aruncătoare. Explicarea legendară a acestor diverse fenomene. Tradițiuni relative la un potop total sau parțial.

II. LUMEA SUBPĂMÎNTEANĂ

Metalele. Origina metalelor. Metale cari să reînoesc, să ascund. Descoperirea minelor (a ocnelor, bună-oară). Sint păzite de stafi, genii. Primejdia pentru cei cari descopăr minele. Mijloacele de a să prezerva. Ofrande aduse divinităților subpămîntene.

Metale prețioase. Aurul ; ce să crede despre dînsul. Cine îl produce, cine-l păzește și cum să extrage. (Aceieași cercetări sint de făcut și despre argint și celelalte metale).

Pietre scumpe. Darul de a tămădui unele boale, sau de a te scăpa de otrăviri.

Pietrele de rînd. Origina. Pentru ce aș cutare sau cutare coloare. Numele cari li să da din cauza formelor lor.

Fosile. Sint unele pastrate ca amulete (obiecte cari aș darul de a te feri de multe lucruri). Chilimbarul ; superstiții relative la formațiunea și la puterea lui

III. FLORA

Pentru copaci și plante, sint de făcut cercetări asupra legendelor sau a credințelor, a speciilor mai comune, cele cari aduc servicii și cari, prin forma și culoarea lor, aș trebuit să așite imaginația oamenilor și să li sugereze încercări de explicații. Trebuie însemnate: numele copacilor, a

florilor, buruenilor, ciupercilor, cu toate proverbele, legendele, obiceiurile și superstițiile relative la ele. Multe buruene să întrebuințeze ca doftărie; a să arăta anume la ce boli și cum să întrebuințeze.

Pe lângă speciile cari există, sint altele cari întră cu totul în domeniul fantastic: așa este iarba fierului și altele.

Unele popoare aū un adevărat cult pentru copaci care să manifesteze prin adorațiuni și ofrande, adese ori publice, dar cele mai dese ori pe ascuns. Unele cred că pot transmite copacilor boalele cari le fac să sufere. Să crede că arborii sint locuiți de niște divinități inferioare, susceptibile de a suferi sau de a sa supăra. În unele țări sint copaci cari nu trebuiesc tăiați nici odată. Alții să taie cu oare-cari forme (rituri). Tăietorii cer iertare copacilor înainte de a-i tăia, sau îi taie observînd unele ceremonii. Este de cercetat dacă să află pe undeva, la romîni, asemenea credinți.

Duhurile sau stafiile cari cîntă prin păduri, fac pe oameni să rătăciască, îi adorm, etc. Fiare fantastice cari locuesc în păduri, (balauri, etc.) Alți locuitori ai pădurilor: mama pădurei, sfarmă pietre, strîmbă-lemne, etc.

IV. ZOOLOGIA

1. Legendele relative la origina animalelor. Acestea să pot împărți în: mamifere domestice, mamifere sălbatic; paseri domestice, paseri sălbatic; reptile; pești; insecte. Sau în: animale de pămînt, animale de aer și animale de apă.

2. Este de cercetat numele, zicătorile, proverbele, credințele, superstițiile și legendele pe cari poporul le leagă de animalele de ori-ce soiū, fie domestice, fie sălbatece.

3. Legendele popoarelor primitive aū adese ori explicări relative la unele amănunțiuni particulare de culoare sau de formă a paserilor sau a mamiferelor. Ele explică, prin intervenția unor împrejurări mai presus de fire, pentru ce corbul este negru, etc.

4. Unele animale sint obiectul unui cult. Este ceva așa la noi?

5. Animalele fantastice sau apocrife: inorogul (animal cu

un corn în frunte), griptoroaica (un vultur mare), balaurii etc.

(Despre paseri este o bună lucrare făcută de d. S. Fl. Marian, intitulată: *Ornitologia populară română*, două volume, tipărite în *Cernăuți* 1883].

V. METEOROLOGIE

Cerul în general. Din ce să compune. De unde-î vine culoarea. Dacă e nemișcător. Dacă e locuința zeilor sau a geniilor. Marea aeriană. Persoane sau obiecte căzute din cer sau cari, din potrivă, s-au înalțat la cer.

Nouri. Puterea lor: nourii asemănați cu paserile. Preziceri scoase din aspectul lor.

Stelele. Origina. Pronostice; stele călăuze; drumul orbilor [calea lactee]: numele lor; legende. Stelele căzătoare. Cometele [stele cu coadă]; credinți.

Soarele. Credinți relative la origina și la substanța sa; înriurirea soarelui; locuința și fixitatea sa. Cultul soarelui; Dumnezeu soarelui; [dacă e barbat sau femeie?] Intunecimile de soare.

Luna. Origina sa; influența ei asupra mării, asupra plantelor, a animalelor, asupra timpului, a agriculturii, asupra omului chiar. Petele din lună. Intunecimile de lună: de cine sînt pricinuite. Ce să face în timpul întunecimilor.

Curcubeul. Origina; superstiții; pronosticuri.

Tunetul și Furtuna. Fulgerul; origina. Ce poate să apere de trasnet. Pietre căzute în timpul furtunei.

Ploaea. Credinți; Ploaea și soarele; ploile potopului. Ploae de singe, de broaște etc. Mijloace de a produce și a opri ploile (paparudele, păpuși îngropate, icoane furate aruncate în fîntînă.)

Roua. Origina și credinți.

Omătul. (zăpada). Cine îl produce.

Ghița. Origina.

Aurora boreală. Credinți relative la origina ei.

Brumă, ceață, neguri, picle. Origină, cauze.

Vîntul. Origina vînturilor. Mijloace de a le stîrni sau a le domoli.

Virtejurî. Sînt formate de spirite, de necuratul. Mijloace de a le împedica.

(Va urma)

ARTUR GOROVEI

CÎNTECE

91. Foae verde foae lată
veniū așear' de la sapă
ostenit și plin de apă
și găsiū pe toanta'n vatră;
cînd îi dăduiū un picior
dădu dosul prin obor,
fug vacile să omor
socotind că-i boala lor.

—Tpriū, tpriū, tpriū, nea,
Boian, nea
că nu-i boala să te ia
și este nebuna mea,
Ș'avuiū ș'un vițel bălțat
ș'a rupt cornu ș'a scăpat
ș'a fugit
pîn'a plesnit.

92. Foae verde de cicoare
veniū așeară călare
pe la poarta dumitale ;
tot gîndeam că-i fi p'afară.
Iar trecuiū pe la fereaștră
și tu scuturai prin casă

(Din comuna Ileana județul Ilfov)

cu rochița'n brîu sumeasă,
și cu ghetele'n picioare ;
und'te vede neica, moare.

* *

93 Frunză verde mărăcine
care mă'ndemnă pe mine
să fac draguste cu tine,
cu tine cu'n călător
să mă leși în drum să mor!
Foae verde cucuruz,
cucuruz în patru foi,
s-a dus badea de la oi.

—Tu te duci, bade, te duci
dar aminte nu-ți aduci
de seară cu cin'te culci !
Tu te duci bade sărace,
dar eū ce pămînt m-oiū face?
—Tu te-oī face, mîndro, bine
că mai sînt voinici ca mine.
—Fie, neică, cît de mulți
și să fie-orī cît de nalți
să-mī sară din brad în brad,
nu-i ca neica ce-a plecat.

SERAFIM IONESCU

94 Ieși Marghioala la portiță
în rochiță și'n polcuță
și dă apă și guriță.
—Ba apă că tot ți-oiū da
dar guriță cred că ba
că mă tem că mi'i mușca
și m'a bate mămuța.
—Te-am iubit, copilă dragă,

te-am iubit ca pe-o copilă
te-am lasat ca pe-o străină,
te-am iubit ca pe-o cucooană
te-am lasat ca pe-o vădană.
Dar și ce-am auzit eū ?
că te ține mă-ta rău
pentru că te iubesc eū.
Spune, dragă, maică-ta

să'ngrădească grădina
dar cu gard de șarampoî
eu mai mult nu vin la voi.
Să sămene și'n prag mac

eū mai mult nu vi-l mai calc,
și'n portiță romanită
tu mai mult nu-mi ești drăguță.

Auzit de la Vasile Rață din Hudești (Bucovina)

RAUL STAVRI

95 Foaie verde trei măsline
vine cucul de trei zile
și n'are unde să pune.
S'ar pune pe-o rămura
aproape de casa mea,
dar se teme de-o belea.
Incepe cucu-a cînta,
de mă doare inima.
Cucule nu mai cînta,
c'oiu lua pușca ș'oiu da,
de ț-oiu rupe aripa
și nu-î mai putea sbura.
Cucule de pe pădure
du-te la puica și-î spune,
să nu să mai poartă bine;
că de cînd să poartă bine,
n'a rămas inimă'n mine,

puțintică ce-a rămas
ș'aceea de dor s-o ars.
Cucule de peste lunci
vara vii, vara te duci,
mî mir iarna ce minînci.
—Minînc putregaiu de fag
și beu apă dintr'un lac
și cînt prin codru cu drag.
Minînc mugur pătinele
și cînt codrului cu jele.
—Cuculeț cu pana sură
de ce cînti la curmătură?
Cîntă'n fața mea cu drag
că ț-oiu da frunză de fag
cîntă'n dreapta mea cu foc
să am parte de noroc.

Farcașa (Suceava)

T. DANILESCU

96 Foiuleană dudăuaș
dragu mamei codăuaș
ia lasă-te de hoție
și te dă'n gospodărie;
că cu bani de pe hoție
nu mai faci gospodărie.
—Da cu bani de pe prășit,
nu mai sînt eū pricopsit;
da cu bani de pe hoție,
eu țin curte și moșie.

De cum vine sara mare,
desbat coasa de brățare,
ca să ies la șleahu mare,
unde trec boeri călare.
Dă-mi-l Doamne'n mîna mea
să-l lovesc odată bine,
să-î mut punga'n sîn la mine;
să mai schimb din cei pitaci
ca să dau la cei saraci.

Heciū-Lespezi (Suceava)

R. MARINESCU

97 Frunză verde măr cireş,
cînd s-ar face dealul şes,
s'ajung de unde-am purces!
să mă duc la Osman ture,
să-mi aleg un cal porumb,
să merg la puica de demult,
s'o gălesc în aşternut,
s'o descopăr, s'o sărut.
(S'o sărut odată bine,
să-mi fie pe-un an de zile,

Dolhusea (Suceava)

98 Saraca nuca cea sacă,
Duminică pe la toacă,
pe pădure promoroacă,
şi pe tufe bruma groasă,
şi la şes iarba de coasă.
Rămăi puica sănătoasă,
că mă duc de mină la coasă,
să cosăsc iarbă cu rouă,
să rup coasa drept în două
şi să-mi cumpăr alta nouă.

T. C. IONESCU

—99Frunză verde trei castane, să'nvîrtesc ca porumbii.
capitane Solomoane,
nu-mi tăea paru așa tare.
De cît părul mi-ai tăia
mai bine m-ai junghia
—Frunză verde peliniță
generalul Pălăduță
de cînd s-a generărit
mulți flăcăi a soldățit,
fete mari a 'nbătrînit
și neveste-a văduvit.
—Frunză verde de zămos
trec soldații'n sus și'n jos;
trec în sus ca nourii
imbracați ca păunii;
tot pe malul Dunării

Calinești (Botoșani)

—Căpitane Pavele,
unde-ți duci catanele?
—Ia le duc în altă țară,
unde nu-i fir de sacară,
numai sînge pînă'n scară.
Unde nu-i nici fir de griu
numai sînge pînă'n briu.
Unde nu-s nici popușoi,
numai sînge și gunoiu
și pămîntul nearat,
unde-i bine de luptat.
—Frunză verde stirigie
ei să duc la bătălie.
Mulți să duc cu bucurie,
'napoi puțină aș să vie.

GR. GHEORGHIU

100 Foaie verde ca mărarul
de trei ori potcoviū calul
urcînd la puicuța dealul.
Potcoava și icosarul
caiaua și gologanul,
și potcoave nu mai are,
că le-a pierdut pe cărare.

Nu e vina calului
nici a potcovarului,
ci e vina mîndreii mele
c'a pus casa'n dealuri rele
să mă urc cu greu pe ele.

tare-s
de rîu

101 Foae ca solzul de pește,
pe mine ce mă topește?
Refeneaua de neveste,
vorba de cărciumărese,
dragustea de preutese.

* *

102 Foae verde trei căline

(Moreni) Prahova

103— Frunzuliță de madem,
de ne-avem de nu ne-avem,
numa'n ochi să ne vedem.
— Giaba neică ne vedem,
dacă nu ne sărutăm.

* *

104 Cine mă vede pe drum,
tot umblînd ca un nebun
zice că sînt beat de vin.
Nu m-am înbătat de vin,
ci-s de draguste nebun.
Merg pe drum și ispitesc,
pe mîndruța s'o găsec.
Mîndra se duse la tîrg,
să'ndemn calu s'o ajung.
Să mi-o duc pe la obor,
să-î dau rachiū, să-î dau rom,
să mi-o'mbăt, să mi-o adorm,
să mă culc pe pieptul gol;
d'oiū vedea că mi-e răcoare,
să mi-o las pe piept la vale.

* *

105 Aseară pe la o vreme

Ștefanești (Vîlcea)

108 Cu barbatul băutor
nu-î coace pită'n cuptor,
îi face măliga'n oală
ș'aceea-î mîncă-o goală.

nicî-o-dată nu e bine
să iubești pe lîngă tine.
Mai bine mai depărcior
că dragostea nu-î de zor.
De iubești pe lîngă tine,
simte vecinul și spune.

I. C. Popescu

văzuiū mîndruțele mele,
le văzuiū pe cîte trele,
coborînd după mușcele,
cam trășcioare la sprîncene,
perderea nopților mele.

* *

106 Frunză verde de sulfină
vino, mîndruliță, vino,
vino, mîndră, prin grădină
smulgînd cîte-o bolbotină
să nu-ți bage mă-ta vină.
Bolbotină, foi de varză
niminea să nu te vază,
nicî mă-ta să nu te crează.

* *

107 Verde toae de aglas
am o mîndră, zeu, cu haz,
moare lumea de necaz,
că mă sărută'n obraz.
Zică lumea ce, o vrea,
să-mi trăiască mîndra mea.

T. Balășel

Cel ce bea și cîntă bine
nu-l mai vezî cu haine bune:
toate la crîșmă le pune.
Cel ce bea și să mai lasă,

acela-î de ținut casă.
 Holercuță draga mea
 pus-am gînd că nu te-oiu bea,
 ș'am văzut pe alții bînd
 și m-am dat și eu la rînd.
 Eū te beū și tu mă'nbeți
 multe năravuri mă'nveți ;
 cîte zile-s într-un an
 atîtea naravuri am.

* *

109 Cînd am prins a mă-nbăta
 am prins a mă lăuda
 că am car și patru boi ;
 ei îs numai doi vițai
 ș'acea picați de răi ;
 și cînd am prins a mă'nbăta
 am prins a mă lăuda
 că am galbeni și icosari :
 ei-s numai doi grițari.

(Auzite de la Anisia Dița din
 Neagra-Șarului Suceava).

110 Foiuleană stejărel
 cît eram mai tinerel,
 luam satul de-a-lungu
 de-a-lungu și de-a-latu;
 care puică mă videa
 tot prin casă mă poftea
 frumos nume că-mi stîrnea:
 »Spate late de voinic,
 »buze moi de copil mic.«
 După ce-am îmbîtrinit,
 iată puica m-o urît
 hîd nume că mi-o stîrnit :
 »Spate late'ngîrjovate,
 »buze moi dăbalazate ;
 »puiū de urs tăpălăgos,
 »ia-l de cap și-l pune jos,
 »dă-î bote de răfueală
 »și dă-î palmi de cheltueală;
 »mi-l scoate pe prisp'afară
 »să mi-l bată vînt de vară.«

(Auzit de la Gh. Cozan din Nea-
 gra-Șarului Suceava)

S. Mihăilescu

BARBU PLUGARUL

111 Frunzuliță foi de nuc
 vine Barbul de la plug
 cu doisprece boi la jug,
 cu cămeșa neagră plumb,
 cu basmaua nespălată,
 cu chica nepieptănată ;
 cu ismene de fuior
 bătute pe la picior.
 Mumă-sa cum îl vedea,
 înainte îi ieșea
 și așa îl întreba :
 —Barbule, Bărbuțule

aū de plug mi-ai odorit,
 ori, merindea ai sfîrșit
 de în sat ai coborît ?
 —Ba de plug n'am odorit,
 nici merindea am sfîrșit ;
 ci-asară cam însărat
 m-am întilnit c'un băiat,
 mi-a spus că e nuntă'n sat.
 Mumă-sa dacă-auzea
 frumușel mi-l primenea :
 cu cămeșă de bumbac
 cu gulerul porumbac,

cu ismene de fuior
bătute pe la picior.
Mi-l gătea, mi-l premenea
și la nuntă îl pornea.
La nuntă cum ajungea
și fetele mi-l ocheaū,
bine mi se'nveseleaū ;
iar băeții se'ntristaū.
Toți de el s'apropiaū
și ast-fel mi-l întrebaū :
— Barbule Bărbutule !
ce cauți în sat la noi,
orî nu-s fete pe la voi ?
— Ba sînt multe și mărunte
și neajunse de minte ;
și sînt multe mărunțele
să facem schimbul cu ele.
— La ceartă atunci s-au luat,
și baiatul lui Băltac,
cu bastonul ferecat
cum a dat, cum l-a culcat.
Muma-sa cum auzea,
la Barbu fuga venea
și pe el ast-fel bocea :

Fișcălia (Vilcea)

— Ia scoală Barbule'n sus
și alege bete
și le dă la fete,
și cheamă copilele
să-și aleagă brăcir'le.
Cîntă cucul pe pelin
Barbu mi-și varsă venin.
Cîntă cucul sus pe nalbă
Barbu mi-și varsă otravă.
Cîntă cucul sus pe moară
Barbu mi-și trage să moară.
Cîntă cucul sus pe cruce
pe Barbu la groapă-l duce.
Cîntă cucul pe șindilă
pe Barbu trage țărînă.
De jelit cine-l jelea :
mumă-sa și soru-sa,
maî cu foc ibomnica.
» Barbule Bărbutule,
» sămăna-ț-ași numele
» prin toate grădinile
» ca să crească florile,
» să le poarte fetele,
» fetele, nevestele.

Gh. Popescu

Vrăji de ursită

Pentru a-și cunoaște »ursita,« fetele, și mai rar flăcăii,
fac o mulțime de vrăji.

Iată unele din ele :

I. IN AJUNUL SFÎNTULUI VASILE

1. Pentru a ști cînd să va mărita, fata să duce, în pu-
terea nopții, la coteața porcilor și începe a striga : « Ho !
anul ista ; ho ! la anu ; ho ! la celalt an. » Dacă porcii
grohăesc la întăiul *ho*, fata să va mărita în cursul anului;

dacă grohăesc la aldoilea *ho*. să va mărita anul viitor, și așa mai departe.

2. Să duce fata în ocolul vitelor și găsind vr-un bou culcat, îl lovește cu piciorul zicînd: «anul ista, la anul celelalt ...» La a cîtea lovitură să va scula bou, atîți ani vor trece pînă să va mărita.

3. Să duce fata în ocolul oilor și răpezindu-se pe ne-căutate în mijlocul turmei, prinde o oae. De va fi berbece, sa va mărita numai de cît.

4. Să ia două perii de porc tot una de lungi și să pun pe vatră după ce s-a stîns focul. Dacă perii să înlătorează unul de altul, fata nu să va mărita; iar dacă să apropie și să împleticesc, musai va face nuntă.

5. Pentru a ști care din ele să va mărita mai întăru, fetele închid un cucoș în camară sau aiurea și nu-i dau nimic de mîncare toată ziua. Sara, cînd să adună toate la un loc, pun în dreptul fiecăreia cîte o grămăgioară de grăunță de opotrivă de mari și dau drumu cucoșului în odae. Cucoșul să repede la una din grămăgioare, și aceia fată să va mărita mai întăi din a căreia grămăgioară va mînca întăi cucoșul.

6. Pentru a ști în cotro are să să mărite, fata merge calare pe melesteu, să sue pe poartă și zice: »U! partea mea! unde ești?». In cotro vor latra cini, de acolo să aşteaptă.

7. Ca să știe cum îi va fi soțul, fata să desbracă numai în cămeșă, să despletește, își leagă ochii, iese în ogradă și pe dibuite începe să numere parii de la gard. La al zecelea par să oprește și după ce-l însamnă, legîndu-l cu o şuviță de păr din capu-î, să întoarce în casă. A doua zi caută parul însămnat și de va fi drept și sănătos, va avea parte de un barbat tînăr, voinic și frumos; iar de va fi strîmb și cioturos, nici barbatul nu-î va fi mai de samă.

In alte locuri fata iese afară nedesbrăcată și parul face alte prevestiri. Așa dacă parul va fi cioturos, nodoros și cojos, soțul va fi bogat; de va fi neted și fără cioturi, el va fi calic.

Pe aiurea fetele să leagă una pe alta la ochi și cea care

nu-î legată duce pe cealaltă la un gard de numără nouă pari de-a-rîndu, iar la cel de al noulea leagă un fir de busuioc cu ceva roșu. A doua zi să duce de-și vede parul. Dacă-î drept și cu coajă, are s'o îee unu frumos și bogat; de-î strîmb și fără coajă o va lua unu urît, șchiop și sărac.

8. Pentru a ști pe cine anume va lua, fata ia făină cît încape în trei degete de trei ori, ia sare de trei ori cu trei degete; aduce de la fîntînă trei guri de apă, fără să vorbească cu nimeni, și face o turtă. Mîncă jumătate din ea, iar cealaltă jumătate o pune sub perină; descinge briul, bate nouă mătăni, și-l pune sub perină. Noaptea visază că *partea* îi aduce apă.

În alte părți fata cară apă cu gura de la fîntînă și face turtă din sare cît încape în o coajă de nucă și din făină cît încape în două coji de nucă.

9. Să ia două lumînări de ceară cari s-au ars numai la Inviere, să aprind și să pun înaintea oglinzii. La miezul nopții fata să uită țintă și îndelung în oglindă, până ce vede aidoma pe acel care o va lua.

În alte părți să pune o luminare între două oglinzi

10. Fata merge la fîntînă cu lumina de la Paști; pleacă în fîntînă capul, să acopere cu o prostire, aprinde lumina și, dacă are să să mărite în acel an, își vede *partea*.

11. Pentru a ști ce o așteaptă, fata pune de cu sară un pahar cu apă sub icoane. Dacă dimineață va fi prinsă promoroacă pe pahar, va avea noroc în căsnicie.

II. ÎN AJUNUL BOBOTEZEI

12. Fetele și flacăii ia busuioc de la popă și să culcă cu el la cap, și cu cine să visază că mîncă, pe acela îl va lua.

13. Fetele pun busuioc în gard și a căreia va fi dimineață cu brumă, aceea va lua barbat bogat, iar dacă nu va fi cu brumă, va lua sarac.

14. Fata pune busuioc pe ghizdelele fîntinei și să gîndește la flăcăul cu care ar dori să se mărite. Dacă busuiocul va fi dimineață cu brumă, îl va lua.

III. IN ZIUA DE SÎNZIENE

15. In ziua de Sînzîene (Sf. Ioan nou) să faci o coroană de sinzîene (flori) și să mergi cu ea în ocolul vitelor, înainte de a răsări soarele. De să va lega de coroană o vită tânără și frumoasă, frumos îți va fi ursitul; da de să va lega una bătrînă, bătrîn va fi. ¹⁾

Artur Gorovei

ZAMFIRACHI ²⁾

Trieram la grîu. Lăsînd caii în sama tovarașilor mei, mă luasăm să mă duc a casă să-mi văd nevasta, care era nebună, sarmana! Multe nopți n'am dormit din pricina ei! Ce n'am făcut s'o scap! Cîte babe nu i-o descîntat și cîți popi nu i-o cetit ca să iasă necuratu din ea, dar pace! O murit nebună, cu necuratu într'însa. Girezile de grîu, orz și ovăs ale boerului erau în fața bisericei. Ca să merg acasă, trebuia să trec pe sub gardul ținterimului, un zaplaz de scînduri nalt și tare și pe lingă casa lui Logofătu Ghiorghe; în fundul livezei boerești, în partea standoalelor, era și bujdeauca mea.

Cum mergeam gînditor pe sub zaplazu ținterimului, îmi ieși înainte un motan mare și roșcat, ce samana avidoma cu unul ce-l avusem eū înainte de la ninașu, logofătu Ghiorghe și care fugise de vr'o jumătate de an, nu știu unde. Cu socotința că-i motanul meu, și chefos că-l găsesc, căci era vîntor bun, îl prind și-l încep a-l netezi și a-l dezmerda; Zamfiraachi, Zamfiraachi! îi ziceam eū, căci așa-l chema pe cel care-l pierdusem.

Zamfirachi, ori de cîte ori îl netezam, mîrîia și miona încetișor în tocmai cum îl dezmerdam eū.

Trecusem cararea de pe lingă casa logofatului și mă a-

1) Comunicată de M. Lupescu.

2) Istorisirea aceasta am auzit-o de la Gh. Birsan din satu Spătărești, care o trăit vr-o 6 ani la tată meū, murind orb. El fusese în tinerețe un bun lucrător ce slujise la proprietarul moșiei mulți ani. Era priceput la trierat și la lucru pămîntului. El credea că Zamfirachi, despre care ne povestea, nu era altul de est dracu.

propiam de casa mea. Cu cât eram mai aproape de casă, Zamfirachi miona și miorlăia mai tare.

Netezîndu-l, ieșeau acum scînteii din el, și se făcuse atît de greu în cît nu-l mai puteam ținea în brațe. Cu gîndul la maica precistă, îl apucau de picioarele de dinapoî, și cînd l-am izbit de gardu livezei boerești, praf și pulbere s-o făcut, și pînă după casa Logofătului tot scînteii o fost. Mă apucase o frică așa de mare de nici cruce n'am putut face, așa-mi erau mînele de grele. M-am întors repede cu fața la răsărit și cu limba mi-am făcut cruce la gură, ș'atunci m-am ușurat de greutatea ce mă apucase.

Pe Zamfirachi de atunci nu l-am mai văzut, dar nici nevasta nu mi-o trăit multă vreme. Ș-așa, dragii mei, în viața mea, am purtat și pe dracu în brațe.

M. Lupescu

COLINDĂ LA CRĂCIUN

<p>Sculați, sculați boeri mari, să să scoală slugile, s'aprindă finarele să măture curțile prin toate unghetele, s'aștearnă divanurile; la noapte, la cîntători, vor veni colindători; nu vor veni nici cu'n rău, ci v'aduc pe Dumnezeu. Dumnezeu îi mititel mititel și 'nfășețel, cu fâsuța de matasă c'o vița de aur trasă, cu scutec de dușenie din ceriū pînă în pămînt; în cap are o scufie, și scufia-î de scumpie; și de desupt de scumpie este-o piatră despicață</p>	<p>de să vede lumea toată și Cordonul jumătate Țăligramu-a treia parte. De desupt de Țăligram este-un pat mare, rotat; da pe pat cine-î culcat? Ia boerul curților, curți înnalte, ferecate cu lanțuri de fier legate; de la ușă pân' la pat tot o vița de bumbac; de la ușă pân' la masă tot o vița de matasă, După masă cine șede? Ia Crăciunul cel bătrîn; el tot bea și veselește, din pahar nu mai gătește; și'n fundul paharului scrisă-î floarea raiului. Măicuța cu fiu 'n brață;</p>
---	---

și fiul a prins a plînge
măicuța din gură-îi zice :
»Taci, fiuțule, nu plînge
»că ție ț-oiu dărui :

»scaunul județului,
»cîubărul botezului,
»cheițele raifului,
»luminița soarelui«

Ornean. Broșteni (Suceava)

N. VASILIU

Sfătuire între doi mocani

—Da no bunul întilniș.
—N'adaus mulțamim.
—Tu nu ești Stan Stăniș
din Aluniș ?
—Drept în țoancă mă loviși.
Dar tu nu ești Ion Ionad
din Alunad ?
—Țot la loc că m'aduseși.
O ! tu, Stan Stăniș
din Aluniș,
nu cumva ai
vr'o zdreanță de fată,
de măritat ?
—Ba am o zdreanță de fată
nemăritată ;
dar tu nu ai un țingău
de flăcău
de însurat ?
—Ba am și eū un țingău
de flăcău
neînsurat ;
și ce-î dai tu
letei tale de zestre ?
—Noa, zăū, că-î daū :
nouă mfei,
nouă purcei,
nouă beeci,
nouă trăgători,

nouă opintitori,
nouă 'npingători
nouă zbonș în gaură. ¹⁾
—Hîncă, hîncă ce-î mai dai ?
—Să știū c'o posnă ²⁾
și nu-î mai daū nimic
—Dar tu, Ion Ionad
din Alunad,
țingăului tăū
de flăcăū
ce îi dai zestre ?
—O pereche de ȋțari
strînși pe vînă
cu p bātuți în lină.
—Hîncă, hîncă ce-î mai dai ?
—O pereche de ochinci
lungi în dungī
și 'nguste'n vîrf,
ca sania croite,
de loc netăbăcite.
—Hîncă, hîncă ce-î mai dai ?
—O căciulă surlă
din șapte hîrșii croită
cu p țesută :
cînd o bate vîntul
o trăsnește sfîntul.
—Hîncă, hîncă ce-î mai dai ?
—Să știu că-l posnă

1) Stup

2) Trăsnoște

şi nu-î mai dau nimic. să bem să ne adunăm
—E, hai acum să ne rudim pe cochii³⁾ să'npreunăm.

Cernica [Ilfov]

Pr. Al. Popescu

Cintece în graiul moldovenesc

Kiatri, kiatri. kiatri saci
lasî pi voinicî sî triaci,
sî triaci la ciobăni
sî scapi di cătăni.
Cătăniia cu-i dati?
Kopkiluluî fărî tatî!
Mă duc, maicî, lă catani
şi ti lăs spălindu-nî haîni ;
şi li spali'n lăcrăniore,
şi li uscî 'n gîndureli
sî triaci doru prin ieli.
Măiculiţi sî mă caţ
undî-a çî steagu plecat
c'acolo sînt ieû culcat.
Plîngi-mî maicî cu nili,
pî' nu ţ-oî cosi'n grădinî
şi ţ-oî mulgi oî la stîni,
coasa'n cui s-a rugini
galeata s-a risîki,
voinicu n'a mai vini.
Plîngi-mî, maicî, cu dor,
cî şi ieû îţ sînt ficior,
ţ-am păscut boi'n ogor.
Plîngi-mî, maicî, cu drag
cî mă fac nemţii şîrag.
Cini-o stîrnit cătăniia
mînce-î-ar carnea pustiia
şi kopkiî sârăciia,
şi cioarili ciolanili

Piatra, piatră, piatră sacă
lasă pe voinicî să treacă,
să treacă la ciobănie
să scape de cătănie.
Cătănia cui e dată?
Copiluluî fără tata!
Mă duc, maică, la catane
şi te las spălindu-mî haine,
şi le spală'n lăcrăniore
şi le uscă 'n gîndurele
să treacă dorul prin ele.
Măiculiţă să mă caţi
unde-a fi steagul plecat
c'acolo sînt eû culcat.
Plînge-mă, maică, cu milă,
pan' nu ţ-oîu cosi'n grădină
şi ţ-oîu mulge oî la stîna,
coasa'n cuiu s'a rugini
galeata s'a risîpi
voinicul n'a mai veni.
Plînge-mă, maică, cu dor,
că şi eû îţi sînt fecior
ţ-am păscut boi'n ogor.
Plînge-mă, maică, cu drag
că mă fac nemţii şîrag.
Cine-a stîrnit cătănia
mînce-î-ar carnea pustiia
şi copii sârăcia,
şi cioarele ciolanele

3) Copii.

pi tăți ogoarîli. pe toate ogoarele.

(Auzit în satul Bidilița, jud. Suceava în 1882) ARTUR GOROVEI

NOTĂ. Sunetul înșămnat prin litera ȝ este particular moldovenilor și după cît știu necunoscut său, cel mult, ca o rară excepție, peste Milcov. Acest sunet, li să pare a fi un fel de ș, de aceea zic ei că moldovenii rostesc *șine* (cine), *Foltișeni* (Folticeni), după cum și în auzul moldovenilor și al muntenilor pare a fi un cî : *cîoldan* (șoldan).

A. G.

Mama Pădurei

Despre Mama Pădurei, poporul povestește următoarele :

Mama Pădurei să sălășluește în crierii codrilor, unde desimea este mai întemeiată. Ea să arată în mai multe chipuri : ca babă, ca călugăriță cu părul despletit, legănîndu-se pe picioare și rînjind veșnic.

Să povestește de bătrîni, că un pușcaș rătăci umblind prin pădure, ast-feliu că fu silit a să ghemui peste noapte sub un stejar bătrîn unde și adormi. Prin somn, numai ce aude că-l strigă cineva pe nume.

Să trezește și uitîndu-să în toate părțile, nu vede nimic. Culcîndu-să, aude din nou strigîndu-l ; să uită mai cu luare aminte și vede sus o babă, slujenie mare, legănîndu-să pe picioare mereu, rîngîndu-se la el, și chemîndu-l la dînsa. Aceea era *Mama Pădurei*. Pușcașul cercă a pune mîna pe pușca încarcată, dar nu putu căci frica-i îngreuiase mîna și degetele îi erau țapene ; îi veni în gînd să vîre mîna în sîn pentru a scoate crucea ce purta la piept, pe care cu multă greutate, scoțînd'o o puse deasupra pieptului. Mama Pădurei văzînd crucea, într'o clipă să schimbă, nu mai rîdea, ci începu a plînge cu hohot, ștergîndu-și lacrimile cu părul despletit. Pușcașul întrebînd-o de ce plînge, ea răspunse : » Dacă tu nu scoteai crucea, aveai s'o duci cu mine într'o veselie pînă la sfîrșitul lumii ; dar fiind-că ai scos crucea, zile bune nu vei mai avea ! «

Și spun, în adevăr, bătrînii, că acel om zile bune n'a mai avut în toată a lui viață.

Pașcani (Suceava)

M. BUSUIOC

Superstiții

122. În locuț unde a murit cine-va, în trei nopți să pune o strachină cu apă, pentru a bea sufletul mortului care vine acolo, pînă la trei zile după îngropare.

123. Lumînările de cununie ce să aprind o dată, să înțimplă ca una să se treacă mai tare: înșamnă că acel soț, a căruia lumînare s'a trecut mai răpede, va muri înaintea celui alt.

124. Osul de la pîeptul găinei (edeșul) tras de doi, la care rămîne hîrlețul în mînă, are să-l îngroape pe cel alt.

125. Cînd taie porcu la crăciun, după grosimea splinei prevestește greutatea iernei. Cînd peste tot e tot una de groasă, va fi iarna tot una de grea de la început pînă la sfîrșit; dacă-i la un capăt de nainte sau napoi mai groasă, iarna va fi la început sau la sfîrșit grea. De va fi mai înflată la mijloc, și iarna va fi mai mare la mijloc.

126. Spre sf. Andrei să fac cruci pe la ferești cu usturoi, să ung carnea vitelor și mîncă cu toți usturoi, de care miros fug strigoii.

127. La lasatu săcului să mîncă un ou la urmă, ca să pară postu ușor.

128. Cînd cîntă vr'o găină ca cucoșu, moare cine-va la casa acea.

129. Cînd vin vrăbii și ciocănesc la ferastă, arată vremea grea.

130. Cînd ieși cîiunul de pe foc și ard scînteii pe fundu lui, are se ploaie.

131. Cînd răstornă mămăliga pe masă și să desface, ai a face drum.

132. Cînd scapi jos bucățica de mămăligă din mînă, vine cine-va flămînd.

133. Dacă primăvara vezi mai întai miel negru, peste va-

ră te minîncă puricii , iar de vezî miel alb, te supără pă-
duchii.

134 Cînd nivideşte pînza, de vine musafirî un barbat,
ajunge bătatură, iar de vine femeie, n'ajunge.

135 Cînd se găteşte pînza, copiii cari aŭ rast, (înlătură
în pîntece) se pun cu pîntecele pe sulu de dinapoi şi tăind
firele zice : «taŭ natra să se taie rastu lui X...»

138. La finitu pînzei, dacă vrea să ştie ce are să nasca
vre o vită sau femeia de casă , un băiet merge calare pe
fuştei pîn la poartă şi dacă vede pe drum barbat sau fe-
mee întăi, tot de acela sex va fi noul născut.

137. Dacă ai închide bine puî unei aricioaice, şi să'ncui
cu lacata, mama lor împlă pînă găseşte iarba ferului cu
care atingînd lacata, se sfarmă. Aceea o pun hoţii în pal-
mă, cu care descuie lăcăţile numai atingînd.

138. In zi de post, nu se dă cenuşa din sobă afara, că
dă uliŭ în găini.

139. Lunea nu se minîncă fruct ; păteşti ceva, şi pentru
vite ũ rău de dihăniŭ.

140. Femeia lehuză trei zile după ce începe a ieşi afa-
ră, trebuie să ia cociorva în mînă, pentru diochiŭ, cieas rău,
şi alte răle să nu se lipească de ea.

141 Lehuza dă moaşei sale, o bucată de pînză cît ar
face două mîneci la cămeşă. De acest petec să şterge după
ce să spală în urma operaţiei. Dacă nu i-a dat atunci, vi-
ne moaşa pe urmă, să spală şi să şterge de cămeşa lehuzei,
ca să dea necurăţenia tot pe dînsa, să nu rămîie necurată
şi pe cealaltă lume.

142. Să mai dă moaşei un căuş sau strachină plină cu
făină şi sare deasupra. Dacă este fată noul născut, să pu-
ne peste toate un fuior de cînepă, ca să aibă păr mare.
Căuşul sau strachina plină pentru ca copilu să ţie de gra-
bă capu în sus.

S. Mihăilescu

143. In joia paştelui să ia un bulgăre de tămîe nefără-
mat, să aprinde pe rînd cît să ceteşte cele 12 evanghelii
şi restul e bun de aprins în casă pe cînd tună, ori trăsneşte,
şi de afumat copiii speriaţi. (Bolintinu din Vale, Ilfov)

144 Cînd auzi cucul întăi, să-l auzi pe mîncate ca altfel te spurcă și-ți pute gura tot anul.

145 Cînd găsești ac cu urechi îți face nevasta o fată ; fără urechi, băet.

146 Pentru că deochiul mînîncă mațele deocheatului, de aceea trec prin el (are diarie).

147. A dormi cu palmele lipite și puse între picioare, e semn de sărăcie, cobe, piază rea.

148 Cînd luna nouă e cu coarnele în jos, va ploua zilele următoare ; de va fi cu spatele 'n jos, nu va ploua.

149. Cînd un popă hirotonisit vine acasă. îi iese preuteasa înainte cu sapă și lopată ca să aibă parte de morți.

150. Cînd îți mor copiii, pe cel nou născut aruncă-l în drum și cine l-o găsi, să-l boteze.

151 Să aruncă gunoiul de gîndaci de mătasă în drum ca călcîndu-l oamenii să se facă firele lungi cît drumul.

152. Să leagă o lingură de gîtul mînzilor ca să crească iute și să nu se dioache.

153 Cînd botezi, nu da bete lungi că nu se mai însoară ori mărită finul ori fina.

154. Castraveți să nu-i puî în pămînt mercuri ori vineri, că ies amari.

155. E pacat să omori ariciul pentru că el a urzit pămîntul său l-a măsurat.

Maia (Ilfov)

Culese de M. Timuș

PAPARUDELE

În timpul verei, cînd sunt seceți mari, să întrebuintează multe mijloace pentru a porni ploaea ; între acestea sînt paparudele.

Consistă într'un joc ce se face mai cu samă de țigani. Pentru acest scop, cîteva fete (mai adesea 3) mai mici de 12 ani, se desbracă pînă la piele, se încing împrejur în loc de fuste cu plante verzi (boji) înșirate pe o ață, ast-fel că de la brîu pînă la genunchi sînt acoperite ; ear pe cap poarta o coroană tot de verdețuri. Fetele pleacă sub con-

ducerea unei țigănci bătrîne, prin sat, la fie-care casă, și încep să joace înainte și înapoi în rînd și cîntînd ast-fel :

Paparudă rudă	tot cu țuțuroae
vino de mă udă	pămîntul să moaie,
cu urciuru cioru	cînd a da cu plugul
se turbure ceru,	să umble ca untul,
cu galeata lata	cînd a da cu sapa
peste toata gloata,	să cure ca apa,
cu găleata plină,	să să facă grînele
ploile să vină,	cît bordeele,
cu găleata rasă	și porumbele
ploile să varsă,	cît prăjinele,
cu gălețile	drugile cît cotele,
să să umple văile	spicele cît palmele.
cu apă de ploae	

În timpul acesta, gazda aduce o vadră pline cu apă, și toarna peste paparude, care udate cu desăvîrșire, continuă a juca, cîntănd încă de cîteva ori, apoi să opresc. Conducătoarea atunci merge la gazdă, care trebuie să le dăruiască cu ceva. Așa cutreeră mai tot satul căci rar s-ar gîndi cine-va de a refuza mijlocitoarele ploii.

(Grozești) Mehedinți

C. Gherghinescu

Vremea de pe cînd Românul îmbla cu două proțapuri la car. Trad.

Satul Hîrtoapele ¹⁾ se află întins pe malul Siretului sub o rîpă a dealului Peter. Spun bătrînii că s-a înființat din alte două sățisoare ; unu era la gura părăului Bîdilița și altu unde-î Satu-Noû-Hîrtoapele, poreclit de oameni »Pe țintirim« pentru că s-au găsit pietrele mormintelor satului de atunci.

Aceste două sate s-au strămutat mai la dos din calea păgînilor, căci să vedea din drumul mare. ce trecea de la Iași la Suceava, unde era scaunu domniei. Pe acel drum era treacățul urdiilor ce veniau să pustiască țara. Din urmele drumului pe unde arată bătrînii, se cunoaște și acum

1) Comuna Lespezi județul Suceava

o curmătură peste dealul Peter, de unde scoboraă pe lângă un iezăr adînc, care stă nesecat din vechime. Asupra acestui iezăr se povestesc multe, mai cu samă că în fundul lui staă acufundate multe lifte rãle cu armele lor de război.

Mai spun că pe vremea cînd s-a înființat satul Hîrtoapele din cele două, îmbla Romînul cu două proțapuri la car, unu de'nainte și altu de'napoi. Iată de ce: așa de îngrijiți erau pe atunci, în cît cînd se culcaă sara, intăi eșiau afară și ascultaă dacã nu s'aude huet de'ncotrova.

..Cînd auziaă că vine vre-o urdie ră, indată își incarcaă ce aveaă mai bun și apucaă la fuga din sat.

La intîmplare de-î intîlnea, n'aveaă vreme să mai intoarcă carul inapoi; rãpede dejugaă boii, îi puneau la proțapul de dinapoi și apucaă în altă parte.

Se spune că în acele vremi pînă ce venea cîte-un corp de volintiri pentru a da piept cu pãgîni, se alegeaă cîțiva Romîni voinici și se ațineaă pe la potici, cum este curmătura despre care s-a povestit și din dosul căreia le venea foarte bine de a îndrepta pe dușmani în iezăr.

Aceste tradițiuni atît aū înrîurit asupra oamenilor vecini în cît cred că peștele din acel iezăr nu este curat nici acum. Aū credința că în lăuntru stă necuratul (dracul) și că noaptea se arată la omenii cei slabi de inger.

Auzite din satul Hîrtoapele.

S. Mihăilescu

Inceputul fluierului și a scripcei

D-zeu cînd a fost pe pãmînt a pãscut oile. El a făcut fluierul și l-a pus sub lina oei; cînd la tunsu oilor, ciobanii aū dat de dînsul. Dracul a căutat să facă și el ceva; așa a făcut scripca, dar ca să n'o gãsascã nimeni, a ascunso într'o caprã. Cum capra mergea cu coada bîrligatã, un țigan zãri gîtul scripcei și o scoasã de acolo. Fiind-cã fluierul e făcut de D-zeu, așa'i blagoslovit, cîntecul din el sã fie plăcut, iar scripca, lucru dracului, sã se batã de la dînsa.

S. Mihăilescu

Farmece

I. FAPTUL

Faptul este o boală, care nu vine de la Dumnezeu sau din alte pricini întâmplătoare, ci este cum se crede de popor, rezultatul unor fermecătorii sau vrăji femeiești.

Dacă cine-va, și mai ales vr'o femeie, are ciudă pe alta, ca să-și răsbune, aleargă și la acest mijloc, adică îi face pe fapt.

Și iată cum : Femeea ce vrea să dea această boală cuiva, în șapte Duminici, pe cînd preotul e în slujbă, și mai ales cînd toaca, strînge din 7 feluri de semințuri de orice plantă, cîte 7 boabe de fie-care fel și punîndu-le într'un săculet, le descîntă, adică chiar cînd le strînge le minește pe omul carui vrea să-i facă rău. După ce a împlinit astă lucrare, toate aceste semințuri le fierbe într'o oală nouă furată, cu apă strînsă tot în acele 7 duminici, sau numai cu apă neincepută dintr'o Duminică dimineață. O dată fierte, ea singură, sau trimite pe alt-cineva de le duce și le toarnă în calea omului menit, bună-oară în pragul ușii, la poartă sau porțiță, în cărarea pe unde știe că trece mai ades, etc. Cine calcă întîiu, acela numai se umple și dacă cum-va a călcat cel menit, cu atît boala, adică faptul e mai greu și mai furios, iar omul mai în greu pericol de a fi scăpat. Dacă faptul e menit și dat în ziua de paști, e fără leac ; dacă e dat într'o duminică, iar e greu, dar cu mijloc de lecuire ; și dacă-i dat într'o zi lucrătoare, e fără pericol. Să mai spună că unele femei vrăjitoare clocesc un ou de parășitura la subțioara mînei, 9 zile și apoi cînd ciocnește, atunci ea îl mînește ce să să facă : pui, vrăbie, muscă, gîndac sau alt-ceva ; iar cînd va fi flămînd să se poată preface în pui de găină ca să-l poată hrăni. Să spună că acesta este *lucru rău sau dracu*, și are putere mare în răle. Pe acesta îl trimit unele femei, care-l au, să ducă farmecile pentru fapt în calea celui menit. Dacă cineva calcă în faptul dus de acest lucru rău, n'are leac și moare peste 3 zile.

Omul care a călcat în fapt îndată începe să-l minince

pielea cumplit peste tot corpul, îi vine durere de cap; de la o vreme încep să-î iasă peste tot corpul mulțime de bubē mărunte ca păsatul, sau mari și late, sau de diferite mărimi; unele sunt mari, roșii, late și rotunde ca niște gologani de 5 bani. Indată ce a eșit aceste bube, mîncărimea pielii e așa de mare, în cît omul nu mai poate sta pe loc. De la o vreme bubele acele se tot lătesc pînă să ajung una cu alta și să face pielea groasă și tare ca un potlog și omul are un chin nespus și o arșiță cumplită.

Să spunem că cel mai bun mijloc de lecuire în acest caz e, să chemi îndată o babă care știe a *desface*, adică a descînta de fapt. Îi descîntă în apă neîncepută, cu 3 fire de busuioc și în apă pune un ban de argint. Cu acea apă să spală bolnavul peste tot corpul, turnîndu-î-se în cap și dînd cu mîna numai în josul corpului. Spălarea se face dimineața, înainte de răsărirea soarelui. Cine nu știe a descînta, poate vindeca de fapt numai spălînd bolnavul cu lapte dulce turnat tot în chipul apei descîntate și apoi să ie un fes roș, să pune în el sămînță de păsat sau mei și peste tot corpul să șterge cu el în jos din creștet în tălpi. Omul trebuie în ast caz pus cu picioarele într'o covată spurcată, ca laptele de pe bube și păsatul să curgă în ea și apoi să se toarne într'o groapă, sau să se svîrle la un dos unde nu umblă nimeni căci să crede că dacă s'ar da în calea pe unde trece cine-va, calcînd, îndată s'ar umplea.

Faptul să zice că este de 12 feluri și are de fie-car fel cîte un descîntec, și dacă cel ce descîntă nu cunoaște bine fie-care fel de fapt spre a-î aplica descîntecul lui, omul nu să lecuște.

Și animalele cari calcă intîi în dătăturile de fapt, încă să imbolnăvesc. Dacă faptul e ușor, descîntatul să lecuște în 3 zile, căci bubele dispar și nu rămîn nici urme; iar de e fapt greu, dar cu leac, poate să sufere omul și un an.

Doftorii, la astă boală, să crede că nu folosesc întru nimic. N'am putut căpăta pînă acum descîntece de fapt, căci cea ce mi-a dat toate aste informații despre fapt, n'a vroit a mi le spune, crezînd că-și perde leacul cu asta.

SFÎNTA ANGHINA

In No. 3 al »Şezătoarei», la pag. 81, s-a pomenit o credință ce este în unele locuri din munții județului Suceava, despre «sfînta anghină».

Ne-am procurat o copie de pe un raport al D-ului medic *V. Lazăr*, asupra acestei chestiuni. Publicăm partea relativă la »sfînta anghină».

A. G.

»In cotunul Chiril al Comunei Broșteni am aflat că un oare-care »Sărăcuță armeanul» un fel de comersant ambulant, a terorizat populațiunea, narînd următoarele:

»Intr'un sat la un gospodar într'o sară s'a deschis ușa casei și a intrat de o dată o fată tînără, frumoasă, cu un păr lung și despletit, care a declarat că este sfînta Anghină.»

»Că de pacatele oamenilor pe pămînt, D-zeu s'a săturat de mult,

»Că pînă acum Sfînta anghină a curățit copiii cu grebla; de acum înainte are să-i curățe cu mătura». Numitul »Sărăcuță» termină narațiunea, îndemnînd pe locuitori că de va veni sfînta în casa lor, să o ia în brațe, să o ducă la foc să o încălzească și să-i dea de mîncare.

BIBLIOGRAFIE:

Dr. *Gustav Weigand*, Privat Docent an der Universität, Leipzig: *Vlaho Meglen. Eine ethnographisch-philologische Untersuchung*. Mit vier Lichtdruckbildern. Leipzig, Johann Ambrosius Barth, 1892.

De acelaș autor: *Die Sprache der Olympo-Walachen nebst einer Einleitung über Land und Leute*. 8° VIII: 142 Seiten. 1888. Preis M. 3.

M. Schwarzfeld. *Evreii în literatura populară romîna*, studiu de psihologie populară, cu un anex: *Evreii în literatura populară universală*, tabloù comparativ. București, 1892. Prețul 2 lei; să găsește la librării.

Lazăr Șăineanu. *Țidoviî, saî tatarî saî uriașî* excursiune istorică lingvistică.

M. Schwarzfeld *Literatura populară israelită*, ca element etnico-psihologic.

PERIÓDICE ȘI JURNALE

Literatură populară română să publică prin multe reviste și jurnale. Credem că aducem un mare serviciu cercetătorilor indicându-le ce bucăți și unde să publică.

Gazeta Săteanului revista ilustrată pentru toți, apare în Rîmnicu-Sarat sub direcțiunea D-lui *C. C. Datculescu*. No. 7 și 8 din 5 și 20 Maiu 1892 (anul al IX-lea) publică trei cîntece populare culese din moldova de *Elena D. O. Savastos*.

Buciumul instrucțiunii. Director *S. Grigoriu*. (satul Costea, lingă Galați). An I. No. 6, publică : *Descîntece de șerpe, de bubă cea rea, de oprinteală și de gîlci*.

Lumina pentru toți, revistă din București, publica cîntece populare de *D. T. Bălășel* de la Ștefănești.

Revue des traditions populaires [Revista tradițiunilor populare, Paris]. T. VII, No. 6, iuniu 1892 : *Munții*, o colecție de tradițiuni și superstiții asupra diferiților munți din Alpi și de aiurea, de *Paul Sébillot*; Cîntece populare din Chalosse, de *I. de Laporterie*, cu muzică; Foametea din Rusia în tradițiunile populare, *A. Rammelmeyer*; Cimilituri, *G. Le Calvez*; Ordalii. XII. Prin cădere, *René Basset*; *Infrățirea prin sînge* (frăția de cruce), *René Basset*; Riturile construcțiunei, *Prince R. Bonaparte*; *Poezii pe teme populare*, *Pierre Gauthier*; *Legenda lui Midas*. II. Regele cu cap de cal, *P. S.*; *Legende africane asupra originii omului*, *René Basset*; *Cu prilejul unui articol bibliografic asupra cîntecelor populare*, *Maurice Wilmotte* și *Julien Tiersot*; *Spînzurații*, *A. Certeux*; *Căutătorii de comori*, *Alfred Haron*; *Superstiții și obiceiuri de ale mărinarilor*, *Raoul Bayon*; *Soliman în legendele muzulmane* [urmare], *René Basset*; *Bibliografie*; *Note*.

Mélusine, t. VI, No. 3. Un străbun al stărei a patra (quatrième état) în icoanele populare, *H. Gaidoz*; *La Pernelle*, cîntec popular, cu muzică, *M. Van Druyse*. Fata care să prefacă moartă pentru a-și scapa cîntea, cîntec cu muzică : *I. Couraye du Parc*. Fascinațiunea *I. Tuchmann*. Articol de multă însemnătate, în care autorul desvăluie o vastă erudiție. Numirile dracului; *E. Ernault*. În dialectul breton găsim cuvîntul *diaoul* (pronunță : *diawl*) și *lucifer*. Cîntece populare din Bretania de jos, *E. Ernault*. *Cucoșul care cîntă*, *H. G.* *Decorațiunile*, *H. G.* *Bibliografie*.